ANA BIRTALAN

Universitatea „Spiru Haret”
din Bucureşti

ASPECTE CONTRASTIV-COMPARATIVE ALE SINONIMELOR FRAZEOLOGICE SUBSTANTIVALE ÎN LIMBILE ROMÂNĂ ŞI ENGLEZĂ

Abstract. The paper deals with a cross-classification of noun phraseological synonyms in terms of lexical components and thematic patterns both in English and Romanian. Our aim is to provide the reader with a contrastive survey of the behavior of the most frequently used phraseological Romanian expressions and their English equivalents, trying to pin down, for the first time, the resemblances and dissimilarities that distinguish the two series.

Keywords: Contrastive-comparative analysis, classification, lexico-phraseological component, lexico-semantic group, synonymic couple, synonymic series, noun phraseological synonymy, typology.

1.1 Clasificarea sinonimelor frazeologismelor substantivale în funcție de componenții lexicali

Frazeologismele substantivale ale limbii române, în general, nu au fost supuse unor cercetări profunde. Îmbinările stabile de cuvinte substantivale au denumiri diferite în lingvistica românească:

– **locuțiuni**: *buhai-de-baltă, bot-gros, târâie-brâu, papă-lapte, gură-cască* (H. Tiktin) [8, p. 147-148].

– **idiotisme**: *gură-cască, coate-goale, coada-şoarecelui, pierde-vară, răbdări-prăjite, traista-ciobanului, zgârie-brânză* (Al. Philippide) [7, p. 97-98].

– **izolări**: *cel de sus*; *ducă-se pe pustii, gură-cască, târâie-brâu, cățelul-pământului, coada-şoarecelui* (Al. Philippide) [7, p. 176-194]; *foc de paie, orbul găinilor, soare cu dinți, fabrică de popi* (I. Iordan) [5, p. 265-304].

În principiu, există doar un studiu care este dedicat integral locuțiunilor substantivale [6].

D. Nică a încercat să stabilească trăsăturile caracteristice ale locuțiunilor substantivale, comparându-le cu unele cuvinte compuse. Se propune şi o clasificare a acestor locuțiuni după gradul de fuziune semantică a elementelor componente. Atât diferențierea, cât şi clasificarea nu au prins rădăcini în lingvistica românească, rămânând a fi doar un experiment al cercetătorului D. Nică.

Ca obiect al analizei gramaticale, locuțiunile substantivale au fost analizate parțial de Gh. Dragomirescu [4].

Până în acest moment,clasificările îmbinărilor, combinațiilor de cuvinte cu nucleu substantival din limba engleză au fost generale, urmărindu-se caracterul practic al acestor clasificări, şi anume traducerea lor în limba română, indiferent de apartenența lor lexico-gramaticală. Astfel, în prefața dicționarului său frazeologic bilingv,

BDD-A6780 © 2013 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:54:13 UTC)

prima încercare în acest sens, Andrei Bantaş [2, p. 5-6] recunoaşte că selectarea materialului lexical a avut un caracter practic şi general şi nu s-a urmărit o repartizare lexico-gramaticală în îmbinări libere, unităţi frazeologice, idiomuri.

De altfel, frazeologia limbii engleze, ramură tânără a lexicologiei teoretice, propune, la rândul ei, mai multe denumiri pentru îmbinările libere de cuvinte:

1. Cuvinte compuse. Compunerea este un procedeu de formare a cuvintelor foarte frecvent utilizat în limba engleză. Lingvista Alice Bădescu [3, p. 83-90] consideră că aceste cuvinte nou formate prin alăturare sau despărţite de cratimă au statut lexical de sine stătător. Ele reprezintă echivalentul idiotismelor din limba română: *jet plane, post office, stop-gap, work study, sports-ground* etc.

2. Perifraze (idiomuri) substantivale. Constanţa Avădanei foloseşte această terminologie pentru acele îmbinări de cuvinte ce rezolvă în jurul unui nucleu, numit „head", formând un „noun phrase", adică un tot comun la nivel morfologico-sintactic (din perspectivă generativă). Acestor constituenţi adăugăm un sens unitar specific frazeologismelor: *idle talk; hanging balance; a good natured fellow; a handful of bones* [1, p. 106].

În continuare vom face o primă încercare de a supune analizei contrastiv-comparative sinonimele frazeologice ale limbilor română şi engleză.

În conformitate cu structura componenţilor lexicali sinonimele frazeologice substantivale ale limbilor române şi engleze se clasifică în trei categorii:

A. Sinonime (cupluri sau serii sinonimice) frazeologice substantivale, care au componenţi lexicali complet asemănători.

B. Sinonime (cupluri sau serii sinonimice) frazeologice substantivale, care au componenţi lexicali parţial asemănători.

C. Sinonime (cupluri sau serii sinonimice) frazeologice substantivale, care au componenţi lexicali diferiţi.

Au fost analizate 45 de perechi sinonimice şi 23 de serii sinonimice, constituite din trei şi mai multe frazeologisme substantivale şi care formează 105 cupluri de serii sinonimice substantivale. Deci, în total, au fost supuse analizei contrastiv-comparative 150 de perechi de sinonime frazeologice substantivale.

A. Cele 45 de perechi de sinonime frazeologice substantivale sunt constituite din 31 de cupluri, care au componenţi lexicali complet asemănători.

Aceste cupluri formează următoarele modele structurale:

1. Substantiv în cazul nominativ urmat de un substantiv în genitiv: 1. *pocitania pământului,* 2. *calul dracului;* 1. *tămâia dracului,* 2. *iarba dracului;* 1. *valea lacrimilor,* 2. *valea plângerilor* (sau *plângerii*). Acest model structural este regăsit şi în seria sinonimică frazeologică substantivală engleză: 1. *a fright of a man,* 2. *a devil of a fellow;* 1. *Devil's insence,* 2. *Devil's weed;* 1. *the veil of tears,* 2. *the vale of woe.*

2. Substantiv în cazul nominativ urmat de un substantiv în acuzativ cu prepoziţie: 1. *baie de sânge,* 2. *vărsare de sânge;* 1. *burtă de cal* (sau *de iapă*), 2. *sac fără fund;* 1. *loc de veci,* 2. *casă de veci;* 1. *sămânţă de vorbă,* 2. *chef de vorbă* etc. În limba engleză avem acelaşi model structural, acesta fiind însă diferenţiat exclusiv de topică (substantivul în acuzativ precede substantivul în nominativ), iar în cazul primei şi celei de a treia serii sinonimice sunt folosite chiar aceleaşi substantive: 1. *blood shed,* 2. *blood bat;* 1. *spend thrift,* 2. *bottom sack;* 1. *grave lot,* 2. *tomb lot.*

BDD-A6780 © 2013 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:54:13 UTC)

3. Substantiv în nominativ + un adjectiv: 1) *ceas bun,* 2) *moment fast;* 1) *gură nespălată,* 2) *gură păcătoasă;* 1) *lună seacă,* 2) *lună nouă;* 1) *noapte albă,* 2) *noapte polară;* 1) *om molâu,* 2) *mămăligă nefiartă;* 1) *poamă rea,* 2) *soi rău.*

Această construcție se regăsește aproape fidel în limba engleză, topica este însă inversă, căci, aici, aproape întotdeauna, adjectivul precede substantivul modificat de acesta (excepție fac expresiile împrumutate din franceză): 1) *good time,* 2) *lucky hour;* 1) *vulgar mouth,* 2) *sinful mouth;* 1) *full moon,* 2) *round moon;* 1) *white night,* 2) *polar night;* 1) *flabby man,* 2) *weakly man;* 1) *bit of skirt,* 2) *bad lot.*

4. Substantiv în nominativ + articolul substantival „lui" + substantiv propriu: 1) *varga lui Dumnezeu,* 2) *sabia lui Dumnezeu*. În limba engleză există două feluri de genitiv, cel folosit în acest caz fiind aşa-numitul genitiv posesiv/saxon/flexionar: 1) *God's rod,* 2) *God's sword.*

5. Substantiv în cazul nominativ + prepoziție + numeral + substantiv: 1) *sabie cu două tăişuri,* 2) *băț cu două capete.* În limba engleză această structură se regăseşte sub forma **numeral + adjectiv + substantiv**, urmărind topica limbii engleze: 1) *double edged sword; 2) double ended stick.*

B. Două cupluri de sinonime frazeologice substantivale au componenți lexicali parțial asemănători:

1. Substantiv în nominativ + prepoziție + substantiv (acuzativ) şi **2. Substantiv în nominativ (acuzativ) + substantiv în genitiv)**: 1) *boală de ploscă,* 2) *darul suptului;* 1) *concurs de împrejurări,* 2) *jocul întâmplării.* În limba engleză se poate observa o constanță a structurii în cadrul cuplului sinonimic, aceasta fiind identică cu cel de-al doilea model românesc: *a combination of circumstances, a coincidence of events*.

C. Sinonimele frazeologice substantivale care au componenți lexicali diferiți (12 la număr) au următoarele structuri:

1) **Substantiv în nominativ + articolul substantival hotărât „lui" + substantiv propriu,** 2) **substantiv în nominativ + un adjectiv**: 1) *călcâiul lui Ahile,* 2) *punct nevralgic*. În limba engleză echivalentele cuplului sinonimic românesc posedă, de asemenea, componenți lexicali diferiți: 1. **substantiv în genitiv posesiv + substantiv în nominativ,** 2. **adjectiv + substantiv în nominativ**: 1) *Achilles' heel,* 2) *weak point.*

2) **Substantiv în nominativ + adjectiv,** 2) **substantiv + prepoziție + substantiv în acuzativ**: 1) *cuvinte grele,* 2) *vorbe de ocară;* 1) *loc rău,* 2) *loc de cumpănă.* Cele două structuri se păstrează şi în limba engleză, cu excepția prepoziției, necerute de acuzativul englezesc: 1) *hard words,* 2) *shame words.*

3) **Substantiv + prepoziție + articol posesiv + numeral + substantiv,** 2) **substantiv + prepoziție + substantiv propriu**: 1) *neam de a noua spiță,* 2) *neam după Adam* (sau *de pe Adam*). În urma cercetărilor nu am găsit structuri asemănătoare ale vreunui frazeologism în limba engleză, dar echivalentele structurii frazeologismelor de acest tip ar fi următoarele: 1. **Adjectiv + substantiv în nominativ+ substantiv în genitivul analitic** şi 2. **substantiv propriu în genitiv posesiv + substantiv în nominativ:** 1) *a far line of descendents, 2) Adam's line.*

4) **Substantiv în nominativ + prepoziție + substantiv în acuzativ,** 2) **substantiv în nominativ + adjectiv**: 1) *piatră de temelie,* 2) *piatră fundamentală;* 1) *literă de Evanghelie,* 2) *adevăr absolut;* 1) *fecior de babă,* 2) *copil bicisnic*. În engleză prima

BDD-A6780 © 2013 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:54:13 UTC)

structură conține **substantiv în nominativ + substantiv în genitiv analitic** (care, practic, include o prepoziție), iar cea de-a doua este formată din **adjectiv + substantiv în nominativ:** 1) *letter of the law,* 2) *general truth;* 1) *kid of a wimp,* 2) *runt kid.*

5) **Substantiv în nominativ + conjuncție + substantiv în acuzativ,** 2) **substantiv în nominativ + substantiv în genitiv**: 1) *sarea şi marea,* 2) *prăpădenia pământului*. Din cercetările noastre, limba engleză nu oferă un frazeologism cu acest sens, preferând fie o altă categorie lexicală cu acest sens, şi anume un frazeologism adjectival: *of high/ great value. (m.a.m. de mare valoare* fie un frazeologism cu structura: **adjectiv + substantiv (nominativ, acuzativ)**, de genul: *experienced man (mot a mot: un om experimentat)*.

6) **Substantiv propriu + adjectiv substantivizat**, 2) **substantiv + participiu adjectivizat**: 1) *Stan Păţitul,* 2) *om păţit*. Frazeologismul *Stan Păţitul* aparţine doar contextului sociolingvistic românesc. Astfel, în limba engleză, ideea de persoană care a avut experienţe neplăcute se traduce fie printr-un frazeologism complex: 1). **substantiv+ conjuncţie + propoziţie relativă:** *a man that has been through the mill*, fie printr-un frazeologism cu structura: **adjectiv + substantiv (nominativ, acuzativ):** *experienced man.*

7) **Adjectiv + substantiv**, 2) **substantiv + articol adjectival + prepoziţie + substantiv**: 1) *ultima dorinţă,* 2) *voinţa* (sau *dorinţa*) *cea de pe urmă*. Aceste două modele structurale se pot regăsi aproape identic şi în limba engleză, ele fiind redate de frazeologismele: 1) *last wish* (**adjectiv** + **substantiv) (**păstrând, evident, topica specifică) şi, respectiv, 2) *the sleep before the ned.* (la fel, păstrând topica englezească şi înlocuind articolul adjectival cu cel hotărât).

Sinonimele frazeologice substantivale, care formează serii sinonimice din trei frazeologisme, se clasifică în funcţie de componenţii lexicali în:

A. Frazeologisme ce au componenţi lexicali complet asemănători:

1. **Substantiv în nominativ (acuzativ) + prepoziţie + substantiv**: 1) *copil de după gard,* 2) *copil din flori,* 3) *copil de izbelişte;* 1) *cumpănă de moarte,* 2) *cumpănă de viaţă,* 3) *cumpănă de pieire;* 1) *linie de mijloc,* 2) *drum de mijloc,* 3) *cale de mijloc;* 1) *ochi de pisică,* 2) *ochi de vultur,* 3) *ochi de şoim.* În cazul primei serii, structura se păstrează şi în limba engleză cu două amendamente: substantivul în acuzativ precede substantivul în nominativ şi este lipsit de prepoziţie: 1) *street urchin,2) love child,* 3) *street arab.* În următoarea serie, componenţii echivalenţi din limba engleză sunt total diferiţi atât faţă de limba română, cât şi în interiorul seriei: *death ordeal* **(substantiv în acuzativ + substantiv):** 1) *life and death vacillation* **(substantiv în acuzativ + substantiv în acuzativ + substantiv în nominativ)**, 2) *hanging balance* **(adjectiv + substantiv în nominativ)**. A treia serie contrastează de cea română doar prin modelul structural care este diferit (**adjectiv + substantiv)**, dar în interiorul seriei se păstrează aceeaşi componenţă lexicală: 1) *middle way,* 2) *middle line,* 3) *middle course.* Ultima serie românească ce conţine modele structurale identice îşi găseşte echivalenţa în limba engleză, într-o serie frazeologică ai cărei componenţi sunt parţial asemănători: 1) *cat's eye* (**substantiv în genitiv saxon + substantiv în nominativ/acuzativ**), *eagle's eye* **(substantiv în genitiv saxon + substantiv în nominativ/acuzativ),** *sharp eye* (**adjectiv + substantiv în nominativ/acuzativ**). O structură identică care se regăseşte în multe serii sinonimice, este cea de **adjectiv + substantiv,** ca în exemplele: 1) *vulgar mouth,* 2) *sinful*

BDD-A6780 © 2013 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:54:13 UTC)

*mouth;*1) *white night,* 2) *polar night;* 1) *deep silence,* 2) *dead stillness;* 1) *a flabby man,* 2) *a weakly man.* Aceste structuri ale frazeologismelor predomină în limba engleză, spre deosebire de limba română, fapt justificat de forma sintetică, pe care o are limba engleză, permanent înclinată spre simplificare, în contrast cu forma analitică, mai perifrastică, a limbii române.

2. Substantiv în nominativ + substantiv în genitiv: 1) *crucea nopții,* 2) *miezul nopții,* 3) *cumpăna nopții.* În acest caz, cele două limbi se aseamănă, dat fiind faptul că şi în limba engleză avem multe construcții genitivale (de genitiv posesiv) ale frazeologismelor: 1) *the dead of the night;* 2) *the noon of the night,* 3) *the middle of the night.*

B. Frazeologisme ce au componenți lexicali parțiali asemănători:

a) 1), 2) **Substantiv în nominativ + prepoziție + substantiv,** 3) **substantiv în nominativ + adjectiv**: 1) *braț de fier,* 2) *mână de fier,* 3) *mână forte;* 1) *vorbă fără capac,* 2) *vorbă fără rost, 3) vorbă lungă.* În limba engleză, prima serie se comportă asemănător, cu excepția faptului că în cazul frazeologismului cu două substantive, lipseşte prepoziția, necerută de acuzativ (*iron hand*), iar cele două frazeologisme identice din serie sunt formate din **adjectiv + substantiv** (*iron hand, strong hand*). În cazul celei de-a doua serii, în limba engleză există alte modele structurale: 1) **adjectiv + substantiv** (*idle talk- m.a.m: vorbă uşoară*), 2) **adjectiv + substantiv (***talky talk- m.a.m: vorbă vorbitoare),* 3) **substantiv în acuzativ + substantiv în nominativ** *(tittle- tattle- m.a.m: taca-taca).*

b) 1) **Substantiv + prepoziție + substantiv,** 2) şi 3) **substantiv + articolul substantival hotărât „lui" + substantiv propriu**: 1) *sat fără câini,* 2) *țara lui Cremene,* 2) *țara lui Papură-Vodă.* Echivalențele din limba engleză ale acestei serii sinonimice nu corespund structurii lexicale româneşti, fiind formată din componenți lexicali diferiți: *Bedlam broken loose (m.a.m.: casa de nebuni lăsată liberă), the land of Cockaigne (m.a.m.: țara lui Cockaigne), King Stork's country (m.a.m.: țara regelui Stork).*

c) 1) **Substantiv + prepoziție + substantiv,** 2) **substantiv + adjectiv,** 3) **substantiv + prepoziție + substantiv**: 1) *cal de bătaie,* 2) *țap ispăşitor,* 3) *topor de oase;* 1) *copil de tufă,* 2) *copil nelegitim,* 3) *fecior* (sau *pui, fiu*) *de lele.* În limba engleză prima serie prezintă similitudini în ceea ce priveşte componența parțial asemănătoare, cu deosebirea că cele două serii identice sunt formate din **adjectiv + substantiv** (*laughing stock, whipping boy*) – evident, se păstrează topica – şi una singură formată din **substantiv în acuzativ** (căreia îi lipseşte prepoziția) + **substantiv în nominativ** (*scape goat*). În cazul celei de-a doua serii, avem a face cu o componență total diferită atât în comparație cu echivalentele româneşti, cât şi în interiorul seriei. Astfel, seria sinonimică are următoarele modele structurale: 1. **substantiv în acuzativ + substantiv în nominativ** *(love child; m.a.m.: copil de iubire)*; 2. **adjectiv + substantiv în genitiv saxon + substantiv în nominativ** *(easy woman's offspring; m.a.m.: progenitura unei femei uşoare))*; 3. **substantiv în genitiv saxon + substantiv** *(bitch's child; m.a.m.: copilul unei cățele).*

d) 1) **Substantiv + prepoziție + substantiv,** 2) **substantiv + adjectiv,** 3) **substantiv + adjectiv**: 1) *copil de suflet,* 2) *copil înfiat,* 3) *copil adoptat*. În limba engleză nu există

BDD-A6780 © 2013 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:54:13 UTC)

decât două frazeologisme substantivale cu acest sens, care au o componență lexicală identică: **adjectiv+ substantiv,** urmărind unul dintre modele structurale din limba română, (păstrând însă topica englezească): *foster child, adopted child.*

e) 1**) Substantiv + articol posesiv + substantiv,** 2**) substantiv + adjectiv,** 3**) substantiv + adjectiv***:* 1) *lege a pământului,* 2) *lege nescrisă,* 3) *lege naturală.* În limba engleză această serie sinonimică substantivală este reprezentată de modele structurale parțial asemănătoare: 1) **articol hotărât + substantiv + substantiv la genitiv prepozițional** *(the law of the Earth),* 2) **articol hotărât + substantiv + substantiv la genitiv prepozițional** *(the law of tradition),* 3) **adjectiv + substantiv** *(natural law).*

f) 1) **Substantiv (forma nehotărâtă) + prepoziție + substantiv,** 2) **substantiv (forma nehotărâtă) + prepoziție + substantiv,** 3) **substantiv + adjectiv + prepoziție + substantiv**: 1) *o mână de om,* 2) *o umbră de om,* 3) *om puțin la trup.* Structuri parțial asemănătoare există şi în limba engleză, urmând modele structurale aproximativ identice. Diferența, care se evidențiază în cazul primelor două serii frazeologice, constă în faptul ca substantivul nucleu al seriilor au cazuri diferite, deci comportament prepozițional diferit: acuzativ în limba română (*o mână de om)* şi genitiv prepozițional în limba engleză *(a handful of bones).* Seria sinonimică frazeologică substantivală din limba engleză are următoarele structuri: 1) **articol nehotărât + substantiv în nominativ + substantiv prepozițional** *(a handful of bones),* 2) **articol nehotărât + substantiv în nominativ + substantiv in cazul genitiv prepozițional** *(a shadow of a man),* 3) **adjectiv+ substantiv** *(a small man).*

C. Frazeologisme care au componenți lexicali diferiți:

a) 1) **Substantiv + articol adjectival + prepoziție + substantiv,** 2) **substantiv în nominativ + substantiv în genitiv,** 3) **substantiv + adverb compus**: 1) *ceasul de pe urmă,* 2) *ceasul morții,* 3) *ceasul de apoi.* În limba engleză, sinonimele frazeologice substantivale au o componență lexicală parțial diferită: 1), 2) **adjectiv + substantiv** *(the last hour, the last gasp);* 3) **articol hotărât + substantiv + substantiv la genitiv prepozițional** *(the hour of death).*

b) 1) **Pronume + substantiv,** 2) **substantiv + prepoziție + adverb,** 3) **substantiv + pronume**: *celălalt tărâm, tărâmul de jos, lumea cealaltă.* În limba engleză există un model structural, specific tuturor celor trei sinonime frazeologice substantivale: **articol hotărât + adjectiv + substantiv** *(the next world, the nether world, the other realm).*

c) 1) **Substantiv + prepoziție + substantiv + adjectiv,** 2) **substantiv + adjectiv + prepoziție + substantiv,** 3) **substantiv + prepoziție + substantiv (propriu)**: *potcoave de cai morți, cai verzi pe pereți, castele în Spania.* Această serie sinonimică are în limba engleză următorii componenți lexicali: **1. Substantiv în acuzativ + conjuncție + substantiv în acuzativ + substantiv în nominativ, 2. substantiv în genitiv saxon + substantiv în nominativ, 3. Substantiv + prepoziție + articol hotărât + substantiv în acuzativ:** *cock and bull sotries, mare's nest, castles in the air.*

În funcție de componenții lexicali, sinonimele frazeologice substantivale care au patru frazeologisme se clasifică în:

A. Frazeologisme ce au în structura lor componenți lexicali complet asemănători:

Substantiv în nominativ + substantiv în genitiv: 1) *capul bucatelor,* 2) *capul mesei,* 3) *fruntea mesei,* 4) *capul cinstei;* 1) *crucea zilei,* 2) *miezul zilei,* 3) *crucea*

BDD-A6780 © 2013 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:54:13 UTC)

amiezii, 4) *mijlocul zilei.* Şi în limba engleză, acest model structural este comun tuturor sinonimelor frazeologice substantivale, substantivul în genitiv fiind de tip prepoziţional: 1) *the head of the table,* 2) *the top of the list,* 3) *the leader of the table,* 4) *the head of fares;* 1) *the dead of day,* 2) *the middle of the day,* 3) *the noon of the day,* 4) *the noon of the day.*

B. Frazeologisme ce au în structura lor componenţi parţial asemănători:

a) 1) **pronume + prepoziţie + substantiv + adjectiv,** 2) **pronume + prepoziţie + substantiv,** 3) **pronume + prepoziţie + substantiv,** 4) **verb + prepoziţie + substantiv**: *cel cu căciula roşie, cel de pe comoară, cel cu coarne, ducă-se pe* (sau *în*) *pustii.* Putem include şi seria sinonimică din limba engleză în această categorie, modelele structurale fiind însă total diferite: 1), 2), 3) **articol hotărât + adjectiv + substantiv** *(the Old Nick (m.a.m. Bătrânul Nick), the Very Fiend (m.a.m. Duşmanul în Persoană), the Evil One (m.a.m. Cel Rău),* 4) **articol hotărât + substantiv în nominativ + substantiv în genitiv prepoziţional** *(the Devil of a Fellow (m.a.m Un Drac de Băiat)).*

b) 1) **substantiv + adjectiv,** 2) **substantiv + adjectiv,** 3) **substantiv + prepoziţie + substantiv,** 4) **substantiv + prepoziţie + substantiv**: 1) *apă chioară,* 2) *ciorbă lungă,* 3) *apă de ploaie,* 4) *balon de săpun.* La fel şi în limba engleză, seria sinonimică se încadrează în această categorie având următoarele modele structurale: 1), 2) **adjectiv + substantiv** *(bewitched water, hot air)*, 3), 4) **substantiv în acuzativ + substantiv în nominativ** *(eye wash, soap baloon).*

Unica serie sinonimică substantivală care are cinci frazeologisme are componeţii lexicali parţial asemănători:

1) **substantiv + prepoziţie + substantiv,** 2) **substantiv + prepoziţie + substantiv,** 3) **substantiv + prepoziţie + substantiv,** 4) **substantiv + adjectiv,** 5) **substantiv + adjectiv**: 1) *vorbe de clacă,* 2) *vorbe de furcă,* 3) *vorbe în vânt,* 4) *vorbe deşarte,* 5) *vorbe goale.* În limba engleză, frazeologismele substantivale din această serie sinonimică au componenţi lexicali identici: **adjectiv + substantiv în nominativ:** 1) *idle talking,* 2) *talky talk,* 3) *empy talk,* 4) *windy eloquence,* 5) *sounding grass.*

A fost atestată şi o serie sinonimică substantivală alcătuită din şase frazeologisme, constituite din componenţii lexicali diferiţi: 1) (o) *bunătate de om,* 2) *om dintr-o bucată,* 3) *un om şi jumătate,* 4) *om de treabă,* 5) *omul lui Dumnezeu,* 6) *om de omenie.* În limba engleză există această serie sinonimică, cu un număr egal de componenţi, diferenţa constând în faptul ca aceşti componenţi sunt parţial asemănători: 1) *a good natured man,* 2) *a steady man,* 3) *a man indeed,* 4) *a decent chap,* 5) *a God-fearing chap,* 6) *a man of integrity.*

În urma analizei componenţei lexicale a seriilor sinonimice substantivale din cele două limbi, putem conchide că, în marea lor majoritate, ele se pot încadra în aceleaşi clasificări compoziţionale, prevalând seriile sinonimice frazeologice substantivale ale căror frazeologisme au componenţi lexicali complet asemănători şi parţial asemănători. În general, numărul frazeologismelor care formează serii sinonimice este acelaşi în ambele limbi. Ceea ce le diferenţiază este latura lexico-structurală a seriilor sinonimice substantivale, ce diferă de la o limbă la alta, confirmând încă o dată faptul că limba engleză este o limbă sintetică din punct de vedere lexical, sinonimele frazeologice substantivale tinzând spre o structură cât mai simplă, mai contractată şi apropiată formal.

BDD-A6780 © 2013 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:54:13 UTC)

1.2. Clasificarea sinonimelor frazeologice substantivale din limbile română şi engleză în grupuri lexico-semantice

Sinonimele frazeologice substantivale din limba română, ca şi în limba engleză, aparţin unor grupuri tematice diverse. Numărul lor, fiind neimpunător, face ca şi domeniile, pe care le denumesc, să fie puţin numeroase.

Astfel, în funcţie de sferele realităţii obiective, la care se referă, sinonimele frazeologice substantivale din limbile română şi engleză semnifică:

1) **părţi ale corpului omenesc**: 1) *casa sufletului,* 2) *capul pieptului*; 1) *braţ de fier,* 2) *mână de fier;* 1) *head of the chest,* 2) *the house of heart;* 1) *iron hand,* 2) *strong hand.* În cazul primei serii sinonimice, referentul comun este *inima*, descris metaforic atât în limba română, cât şi în limba engleză. Ideea de putere fizică şi morală descrisă de următoarea serie sinonimică este transmisă prin intermediul referentului identic – *mână, braţ.*

2) **perioade ale vieţii omului**: 1) *amurgul vieţii,* 2) *declinul vieţii;* 1) *ceasul cel de pe urmă,* 2) *ceasul morţii* (sau *ceasul de moarte*), 3) *ceasul de apoi*; 1) *old age,* 2) *decline of life;* 1) *last hour,* 2) *last gasp,* 3) *the hour of death.* Şi în cazul dat, în ambele limbi se folosesc aceleaşi mijloace lexicale pentru redarea noţiunii de „final de viaţă”, metafora, epitetul sugestiv oferind o puternică implicatură pragmatică în discursul persuasiv.

3) **noţiuni temporale abstracte**: 1) *coada veacului,* 2) *sfârşitul lumii;* 1) *inima nopţii,* 2) *miezul nopţii,* 3) *cumpăna nopţii;* 1) *ceas bun,* 2) *moment fast;* 1) *ceas rău,* 2) *moment nefast*; 1) *the close of the century,* 2) *the end of the world;* 1) *the middle of the night,* 2) *the depth of the night;* 1) *good time,* 2) *lucky hour;* 1) *evil hour,* 2) *bad moment.* Se păstrează o denotaţie şi o referenţialitate identice în cazul exprimării unor noţiuni temporale, primind epitete sau metafore care, pe lângă expresivitate stilistică, oferă forţa de convingere discursivă.

4**) stări critice ale vieţii omului**: 1) *cumpănă de moarte,* 2) *cumpănă de viaţă,* 3) *cumpănă de pieire*; 1) *death ordeal,* 2) *life and death vacillation,* 3) *hanging balance.* Dacă în seria frazeologică românească cuvântul *cumpănă* este folosit în toate exemplele, exprimând, metaforic, ideea de primejdie, stare critică, atunci limba engleză oferă mai multe lexeme (*ordeal, vacillation, balance),* exprimând noţiuni abstracte, ce denotă criza, primejdia, cumpăna.

5) **stări fizice**: 1) *somnul de veci,* 2) *somnul de pe urmă*; 1) *the sleep of death,* 2) *the sleep of the brave. Somnul,* metaforă universală a morţii, apare în toate frazeologismele seriilor româneşti şi englezeşti.

6) **stări psihice**: 1) *bătaie de cuget,* 2) *mustrare de cuget* (sau *de conştiinţă);* 1) *inimă otrăvită, 2) suflet înveninat;* 1) *pricks of conscience,* 2) *qualms of conscience;* 1) *poisened heart,* 2) *embittered soul.* Noţiunile de tristeţe, supărare, înverşunare, sunt redate foarte sugestiv în ambele limbi, folosindu-se combinaţii de lexeme surprinzătoare şi neobişnuite tocmai pentru a întări, colora şi distinge discursul persuasiv.

7) **caractere şi comportări umane**: 1) *boală de ploscă,* 2) *darul suptului;* 1) *gură nespălată,* 2) *gură păcătoasă;* 1) *fecior de babă,* 2) *copil bicisnic*; 1) *fond of bottle,* 2) *drinking problem;* 1) *vulgar mouth,* 2) *sinful mouth;* 1) *kid of a wimp,* 2) *runt offspring.* Comportamentul deviat uman, fie că este vorba de viciu, vulgaritate sau obrăznicie, este redat în limba română de mijloace lingvistice, ce creează metafore şi metonimii cu un înalt efect stilistic, mai puternic evidenţiate decât cele din limba engleză, care se bazează mai mult pe valoarea denotativă a termenilor folosiţi.

BDD-A6780 © 2013 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:54:13 UTC)

8) **însuşiri şi calităţi ale oamenilor sau ale obiectelor**: 1) *o grădină de om,* 2) *o floare de om;* 1) *om molău,* 2) *mămăligă nefiartă;* 1) *o mândreţe de fată,* 2) *un bujor de fată;* 1) *poamă rea,* 2) *soi rău;* 1) *tigvă goală* (sau *seacă*), 2) *cap sec;* 1) *(o) bunătate de om,* 2) *om dintr-o bucată,* 3) *un om şi jumătate,* 4) *om de treabă,* 5) *omul lui Dumnezeu,* 6) *om de omenie;* 1) *braţ de fier,* 2) *mână de fier,* 3) *mână forte;* 1) *o mână de om,* 2) *om puţin la trup,* 3) *o umbră de om;* 1) *ochi de pisică,* 2) *ochi de vultur;* 1) *Stan Păţitul,* 2) *om păţit;* 1) *sămânţă de vorbă,* 2) *chef de vorbă*; 1) *fond of bottle,* 2) *drinking problem*; 1) *a good natured fellow,* 2) *a decent man;* 1) *a flabby man,* 2) *a weakly man;* 1) *a gourgeous girl,* 2) *a peach of girl;* 1) *a bit of skirt,* 2) *bad lot;* 1) *a fine man,* 2) *a heart of gold;* 1) *bit of skirt,* 2) *bad lot;* 1) *a God-fearing chap,* 2) *a man of integrity,* 3) *a man indeed,* 4) *a steady man,* 5) *a decent chap,* 6) *an honest man;* 1) *iron hand,* 2) *strong hand;* 1) *a handful of bones,* 2) *a shadow of a man;* 1) *cat's eye,* 2) *eagle'eye;* 1) *a man that has been through the mill,* 2) *expererienced man.* Calităţile şi însuşirile umane, negative sau pozitive, caută o referenţialitate obiectivă, concretă, folosind în unele cazuri chiar şi nume proprii (*Stan Păţitul)*, astfel încât comparaţia indirectă cu noţiuni şi fiinţe concrete, să accentueze noţiunea abstractă.

9**) rezultate ale activităţii umane**: 1) *baie de sânge,* 2) *vărsare de sânge*; 1) *blood shed,* 2) *blood bath.* Se poate observa o configuraţie de gândire şi exprimare comune, folosind aceeaşi metaforă, ceea ce demonstrează existenţa unui resort socio-istoric comun, generator al acestor frazeologisme.

10) **persoane de diferite stări sociale**: 1) *copil de după gard,* 2) *copil de tufă,* 3) *copil din flori,* 4) *copil de izbelişte;* 1) *copil de suflet,* 2) *copil înfiat,* 3) *copil adoptat;* 1) *copil nelegitim,* 2) *fecior* (sau *fiu, pui*) *de lele*; 1) *street urchin,* 2) *love child;* 1) *street arab,* 2) *runt offspring;* 1) *foster child,* 2) *adopted child;* 3) –; 1) *bitch's bastard,* 2) *easy woman love child.* Cu o referenţialitate asemănătoare, se poate nota conotaţia negativă, peiorativă, ce domină din punct de vedere semantic aceste frazeologisme, oferind combinaţii interesante ce îmbracă discursul persuasiv într-o haină stilistică ironică şi colorată.

11) **persoane neîndreptăţite juridic**: 1) *cal de bătaie,* 2) *ţap ispăşitor,* 3) *topor de oase*; 1) *laughing stock,* 2) *scape goat,* 3) *whipping boy.* Interesant de observat referenţialitatea comună, concretă – *ţap/ goat* – din frazeologismele ce doresc să exprime ideea de nedreptate aplicată unor persoane. Ultimul frazeologism din seria românească surprinde prin combinaţia izbitoare, construind foarte plastic mesajul incriminator. Replica din limba engleză rămâne în aceeaşi zonă conotativă, folosind alţi referenţi.

12) **fenomene naturale şi stări ale naturii**: 1) *crucea zilei,* 2) *miezul zilei,* 3) *crucea amiezii;* 1) *brâul cerului,* 2) *cununa cerului;* 1) *linişte de mormânt,* 2) *tăcere de mormânt;* 1) *noapte albă,* 2) *noapte polară;* 1) *lună seacă,* 2) *lună nouă*; 1) *the dead of the day,* 2) *the middle of the day,* 3) *the noon of the day;* 1) *the sky belt,* 2) *the rainbow of the sky;* 1) *deep silence,* 2) *deep stillness;* 1) *white night,* 2) *polar night;* 1) *full moon,* 2) *round moon.* Din nou, referenţialitatea este comună, există aceiaşi termeni folosiţi cu aceleaşi sensuri în ambele seturi de frazeologisme, păstrând atât structura, cât şi epitetele ce oferă sensibilitate stilistică şi forţă implicatoare.

13) **fenomene sociale**: 1) *legea pământului,* 2) *lege nescrisă,* 3) *lege naturală;* 1) *literă de evanghelie,* 2) *adevăr absolut;* 1) *gura lumii,* 2) *gura mahalalei* (sau *satului,*

BDD-A6780 © 2013 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:54:13 UTC)

târgului); 1) *prăpădenia pământului,* 2) *prăpădenia lui Dumnezeu;* 1) *valea lacrimilor,* 2) *valea plângerilor* (sau *plângerii;* 1) *the law of tradition,* 2) *natural law,* 3) *the law of the Earth;* 1) *the letter of the law,* 2) *general truth;* 1) *the talk of the town,* 2) *the talk of the slum;* 1) *earth's peril,* 2) *God's peril;* 1) *the vale of tears,* 2) *the vale of woe.* Şi fenomenele sociale sunt transpuse, din punctul de vedere al componenților, în frazeologisme substantivale similare, folosind aproximativ aceleaşi mijloace lexico-semantice.

14) **caracteristici ale comunicării**: 1) *apă chioară,* 2) *apă de ploaie,* 3) *balon de săpun,* 4) *ciorbă lungă;* 1) *cuvinte grele,* 2) *vorbe de ocară;* 1) *vorbe de clacă,* 2) *vorbe de furcă,* 3) *vorbe deşarte,* 4) *vorbe goale,* 5) *vorbe în vânt;* 1) *vorbă fără capac,* 2) *vorbă fără rost,* 3) *vorbă lungă*; 1) *windy eloquence,* 2) *idle talk,* 3) *soap baloon,* 4) *hot air,* 5) *sounding grass;* 1) *hard words,* 2) *shame words;* 1) *empty talk,* 2) *talky talk,* 3) *tittle-tattle,* 4) *idle words,* etc. Se poate observa un efect stilistic mai viu, creat de frazeologismele substantivale româneşti, cu o referențialitate mai diversificată şi un raport asociativ mai bogat, decât cel creat de frazeologismele englezeşti.

15) **noțiuni spațiale**: 1) *celălalt tărâm,* 2) *tărâmul de jos;* 1) *loc rău,* 2) *loc de cumpănă;* 1) *loc de veci,* 2) *casă de veci;* 1) *sat fără câini,* 2) *Țara lui Cremene,* 3) *Țara lui Papură-Vodă;* 1) *next world,* 2) *the other realm;* 1) *evil spot,* 2) *ill-omen spot;* 1) *grave lot,* 2) *tomb lot;* 1) *Bedlam broken loose,* 2) *the land of Cockaigne,* 3) *King Stork's country.* În acest caz, avem a face cu o transpunere lexicală diferită, stabilită în funcție de contextul social-cultural al fiecărei țări.

16) **ființe fantastice**: 1) *cel cu căciulă roşie,* 2) *cel de pe comoară,* 3) *cel cu coarne,* 4) *ducă-se pe pustii*; 1) *the Old Nick,* 2) *The Evil One,* 3) *The Very Fiend,* 4) *The Devil of a Fellow.* În limba engleză, frazeologismele a căror conotație se referă la noțiunea de *drac* sunt diferite. În limba engleză, el nu este privit ca o entitate fantastică, de poveste; frazeologismele englezeşti având mereu un referent uman, o persoană *„foarte rea"*.

17) **noțiuni abstracte ce țin de diferite aspecte ale existenței umane**: 1) *călcâiul lui Ahile,* 2) *punct nevralgic;* 1) *concurs de împrejurări* (sau *de circumstanțe*), 2) *jocul întâmplării;* 1) *linie de mijloc,* 2) *drum de mijloc,* 3) *cale de mijloc;* 1) *portiță de rezervă,* 2) *portiță de scăpare;* 1) *potcoave de cai morți,* 2) *cai verzi pe pereți,* 3) *castele în Spania;* 1) *sabie cu două tăişuri,* 2) *băț cu două capete;* 1) *varga lui Dumnezeu,* 1) *sabia lui Dumnezeu*; 1) *Achilles' heel,* 2) *the weak point;* 1) *a combination of circumstances,* 2) *a coincidence of events;* 1) *middle way,* 2) *middle course,* 3) *middle line;* 1) *loop hole,* 2) *back wicket;* 1) *cock and bull stories,* 2) *a mare's nest,* 3) *castles in the air;* 1) *double edged sword,* 2) *double ended stick;* 1) *God's rod,* 2) *God's sword.* Observăm din nou că referențialitatea se păstrează în marea majoritate a acestei categorii tematice, mesajele fiind redate prin relativ aceleaşi mijloace lexicale (excepție face frazeologismul românesc *castele în Spania*, care are o referențialitate concretă şi care se traduce în limba engleză printr-un frazeologism cu o referențialitate mai echivocă *(castles in the air)*.

18) **gradul de rudenie**: 1) *neam de a noua spiță, 2) neam după Adam* (sau *de pe Adam*); 1) *a far line of descendents,* 2) *Adam's line.* Gradul îndepărtat de rudenie este marcat relativ asemănător, aceeaşi trimitere referențială la ruda cea mai îndepărtată a omenirii, *Adam.*

BDD-A6780 © 2013 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:54:13 UTC)

19) **entităţi sociale şi materiale**: 1) *prăpădenia pământului,* 2) *prăpădenia lui Dumnezeu*; 1) *earth's peril;* 2) *God's peril.* Identice structural (excepţie făcând topica inversă cerută de limba engleză), cele două cupluri frazeologice sinonime includ cuvintele *pământ şi Dumnezeu,* în structura lor, etalându-şi forţa de convingere printr-o referenţialitate puternică din punct de vedere denotativ.

20) **denumiri de plante**: 1) *tămâia dracului,* 2) *iarba dracului*; 1) *Devil's insence,* 2) *Devil's weed.* Ambele limbi recurg la acelaşi tip de metaforă sugerând foarte plastic gândul rău, influenţa nefastă, malefică, deşi referenţialitatea este concretă, palpabilă.

21) **categorii etice, estetice şi filosofice**: 1) *capul bucatelor,* 2) *capul mesei,* 3) *fruntea mesei,* 4) *capul cinstei;* 1) *piatră de temelie,* 2) *piatră fundamentală;* 1) *ultima dorinţă,* 2) *voinţa* (sau *dorinţa*) *cea de pe urmă*; 1) *the head of the table,* 2) *the top of the list,* 3) *the leader of the table,* 4) *the head of fares;* 1) *corner stone,* 2) *foundation stone;* 1) *last wish,* 2) *the wish before the ned.* În toate cele trei cupluri, se poate observa o referenţialitate comună, care, pornind de la situaţii concrete, devin emblematice pentru o poziţie socială, pentru un concept, pentru o stare.

În urma analizei contrastiv-comparative, putem trage următoarele concluzii: intr-o mare proporţie, la nivelul componenţilor lexicali, cele două limbi se aseamănă în construcţia seriilor sinonimice frazeologice substantivale atât ca număr, cât şi ca trimitere la diferiţi referenţi concreţi; noţiunile exprimate de sinonimele frazeologice substantivale îşi găsesc transpuneri adecvate în cele două limbi, stabilindu-se o distribuţie relativ egală. Totuşi, în unele cazuri, am putea remarca un efect stilistic mai puternic, oferit de frazeologismele româneşti, care folosesc mijloace lexicale mai variate pentru a exprima diferite noţiuni.

Analiza contrastiv-comparativă demonstrează încă o dată bogăţia arsenalului frazeologic al celor două limbi, capacitatea lor de a construi serii sinonimice frazeologice substantivale, ce oferă o paletă largă de opţiuni la nivel de discurs, în funcţie de grupul tematic concret.

Sinonimele frazeologice substantivale din ambele limbi sunt asemănătoare din punctul de vedere al referenţilor numiţi din realitatea socioculturală, ceea ce ne permite să constatăm existenţa universalelor frazeologice.

REFERINŢE BIBLIOGRAFICE

1. Avădanei C. *Construcţii idiomatice în limbile română şi engleză*. Iaşi: Editura Universităţii „ A. I. Cuza", 2000, 184 p.

2. Bantaş A., Gheorghiţoiu A., Levîţchi L. *Dicţionar frazeologic român-englez*. Bucureşti: Editura Ştiinţifică, 1966, 397 p.

3. Bădescu A. *Gramatica limbii engleze*. Bucureşti: Editura Ştiinţifică, 1980, 729 p.

4. Dragomirescu Gh. *Problema locuţiunilor ca obiect al analizei gramaticale*. În: Limba Română, 1963, vol. 6, p. 618-626.

5. Iordan I. *Stilistica limbii române*. Bucureşti: Editura Ştiinţifică, 1975, 405 p.

6. Nică D. *Locuţiunile substantivale în limba română*. În: Limba Română, 1963, nr. 5, p. 514-526.

7. Phillipide Al. *Principii de istoria limbii*. Iaşi: Editura Librăriei Kuppermann, 1897, 220 p.

8. Tiktin H. *Gramatica Română. Etimologia şi Sintaxa*, ediţia a II-a. Bucureşti: Editura Tempo, 1945, 262 p.

BDD-A6780 © 2013 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:54:13 UTC)